

VELLO PAATSI

**RÄNNATES
GUTENBERGI GALAKTIKAS**

Kultuuriloolisi uurimusi
aastatest 1993–2015

SISUKORD

I

“Terre, armas Eesti rahwas!” Kuidas maarahvast ja maakeelest sai eesti rahvas, eestlased ja eesti keel	9
Kui päevapiltnikud Pärnusse jõudsid	29
Kultuurinähtuste ja asjade tungimine eesti talurahva ellu 19. sajandil. Järelmõtteid	42
Lisandusi Eesti Kirjameeste Seltsi eelloole	47
Tartu Eesti Vallakoolmeistrite Seminar 1873–1887	55

II

Raamat eestlase eluringis	85
Piibliseltsid Eesti kultuuri arengus 19. sajandi esimesel poolel	121
Raamat Saaremaa talurahvakoolides ja Kaarma kihelkonnas 1840. aastatel	173
Piiblite ja Uute Testamentide loendus Lõuna-Eestis 1845. aastal	190
Ajaleht Eesti Postimees ja ajakiri Eesti Põllumees aastatel 1870–1880. Trükiarvud ja kirjastamine	204

III

Täiendusi Johann Heinrich Rosenplänteri eluloole	229
Berend Gildenmann. Ühe XIX sajandi eesti kirjamehe elusaatus	238
Kas Jannsen oli ostetav?	248
Pilk Jakobsonide perekonnalukku	267
Kuidas Villem Reimanist sai Kolga-Jaani kirikuõpetaja?	279
Hugo Treffner, “Eesti Hugo”	292

IV

Kui Liivimaa ajakirjandust tsenseeriti Riias	325
Miks eestikeelsete trükiste tsensuur kolis 1869. aastal Riiga?	334
Kes keelas C. R. Jakobsoni lugemisraamatu teise osa?	338
Mees Kaini märgiga. Veel pisut Jüri (Georgi) Truusmannist ja tsensuurist	343
Jaan Jõgever tsensori ja inimesena	351
Ilmumisandmed, viited ja märkused	403
Vello Paatsi teedest ja töödest (<i>Kristi Metste</i>)	517
Geograafist kultuuriloolaseks (<i>Erki Tammiksaar</i>)	527
Nimeloend	531